

Nedėlinis laikraštis
"LIETUVA"
 Iešinė kas Petnyčia Chicago, Ill.
 Prenumerata ant metų:
 Amerikoj: \$2.00
 Užsien: \$3.00
 "Lietuva" spaudina Kalgas, Konstitucijos ir kitokius dokus lietuviškai, lenkiai ir angliai.
 Užsienas "Lietuvą" reikia draugai ir prenumeratą prisiųsti. Prisiųdami pinigų adresavus taip:
A. OLSZEWSKI,
 924 33rd St. Chicago, Ill.
 Sub-Station No. 60.



The Lithuanian Weekly
"LIETUVA"
 Published every Friday, at Chicago, Ill.
 Executes all kind of Job Printing and translating in Lithuanian, Polish and English.
 Subscription \$2.00 per year.
 All communications must be addressed to:
A. OLSZEWSKI,
 924 33rd St. Chicago, Ill.
 Sub-Station No. 60.

Nr. 36

CHICAGO, ILL., PETNYCIA, 7 Rugsėjo (September) 1900 m.

Metas VIII

ENTERED AT THE CHICAGO, ILL. POST OFFICE AS SECOND CLASS MATTER.

Politiszkos žinios.

Szlaurini Amerika.

Kubos laikasčiai neuzsitiški amerikoms; laikasčiai teip wadinamos federalizmo partijos persergati Kubos gyventojus ir priez Amerikos jeneral gubernatori jenerola Wooda. Geidžiant wieszkos neprigulmystės Kubos partija nepastato jenerola kaip waidmanį, kuris ka kita kalba, o wisai prieszingai daro. Sawo kalboje ragino gyventojus rinkti kuo doriausius pasiuntinius i kongresą; dar kartą aiszkino, kad Suwienytų Walstijų randas kitokių mierių ne turi, kaip wien kad Kuba būtų neprigulminga; tuom tarpu pasinaudoja iz kiek wienos progos ant pagimdymu nesutikimų tarp wietinių gyventojų; stabdo liuosybę rinkimų. Jeigu tarp kubiečių užgimtų nesutikimai, tųk lygiai jenerolas Wood kaip ir Amerikos randas, iz to pasinaudoję, teisintusi, kad amerikoni ne gali pasitraukti, kadangi ant Kubos nėra twarkos; todėl buk jenerolas Wood griebiasi wisokių butų ant pasėjimo maisų. Daugumas kubiečių nesutinka teipogi ant reikalawimo Amerikos, idant i Kubos konstitucija yra i įwesi prietikiiai, koki turės pasilikti tarp Amerikos ir Kubos. Kadangi konstitucija yra i įwesi, pugal kuriuos waldosi neprigulmingi krasztai, įstata tie izduoti ant ilgo laiko; užrubežiniai gi prietikiiai wienamaisi uisaini pugal reikalą: kas eziptien buvo geru, rytoj gali būt wodingu. Užrubežiniai todėl reikalaw konstitucijos neužsima, daboti tuos reikalus yra priderystė užrubežinių dalykų ministerijų kiekwieno krasztai. Jenerolas Wood, reikalaujamas, idant reikalai tarp izsiliuosotos Kubos ir jos izsiliuosotojų būtų apkalbėti konstitucijoj, jau tuom paciu parodo, kad ne nori su wisu liuosu paklikti Kubos, įjeszkio wien priekabian ant uždėjimo jai Amerikos panczių. Tas wi-kas gimdo nužiurėjimus ir neužsitikėjimą ku biečiai; ar teisingai wienok, apie tai ne galima žinoti.

Ant karės lauko ant Filipinų salų nieko naujo ir swarbas neatsitiko: filipiniečiai ginasi nuo newa izsiliuosawusių juos nuo izspanijon jungo amerikonų, ne nori priimti sielomų izsiliuosawčių malonių ir geradėjyszių. Amerika pati mato, kad ant izplatintimo tų geradėjyszių reikia daugiau kariaunos. Ne kam wertos tos geradėjysztės, kurias reikia platinti kareiwų szuwais ir liejimu kraujo. Amerikos randas, ant reikalawimo Filipinų jeneral-gubernatoriaus, 7000 kareiwų, kurie buvo paskirti i Chinus, izsisiuntė tiesiog ant Filipinų. Pawergti mat filipiniečiai amerikoms teip jau sunku, kaip anglijonams pawergti pietinės Afrikos buras. Amerikonizkos kariaunos ant Filipinų yra su wirszum 60000 kareiwų; kiek priesz juos stoji filipiniečiai, to nieks ne žino; gal jų yra daug mažiaus negu gerai apginkluotos amerikonizkos kariaunos.

Rytini Azija.

Pabaigoj pereitos sanwaitės laikrasčiai pagsarino, buk tarp Maskolijos ir Suwienytų Walstijų likosi padaryta sutartis: abudė krasztai prižadė ne grėbti ne jokios naujos Chinų provincijos, atszaukti sawo kariauną iz Pekino ir užmegsti tarybas su Li Hung Czungu. Kitiems krasztams uždėm daryti tai pati. Ar sutartis Amerikai įezis ant naučios, dabar ne galima įspėti; ne

reikia wienok užmiresti, kad Maskolijos užrubežinių dalykų ministerija labai izsiliawinusi we dime užrubežinių reikalų, jai ne kartą jau pasisekė be karės, wien prigawystėms, laimėti ne wieną didelį krasztą. Maskolizski užrubežinių dalykų ministeriai paprastai tą darbą, taigi prigawidinėjimų lengwatikių kaimynų, we da nuo jaunystės, Amerikos gi ministeriai paprastai ne ilgai urdus palaiko, ant ministerių patenka žmonės, kurie pirma pridūrę wisai kitokių biznų o ne užrubežinius reikalus sawo tėwynės. Maskoliams tokius lengwius paklaidyti negu Europos diplomatams, geriaus paslaptis diplomatijos pažintausis. Rodo Maskolija pažadėjo ne werti nė jokios Chinų provincijos. Bet Maskolija, izėmus miesto Mugden, turi užėmusi jau wisą Mandžuriją. Šita Chinų dalis nėra jos provincija bet teip wadinama wazaliskas krasztas. Pasi laikydama Mandžuriją, Maskolija nesulaus pažadėjimo duoto Amerikai, kadangi Mandžurija nėra Chinų provincija.

Gal but teipogi, kad su sawo užmanymu, per padarytą sutartį su Amerika Maskolija nori wien laiką laimėti ant sutraukimo wisu sawo pajiegų ant Chinų rubežiaus. Gal teipogi but, kad per tai ji stengiasi pasėti nesutikimus tarp Suwienytų Walstijų ir Anglijos, kurie tai krasztai per daug buvo susitartinę. Maskolija, gerai žinodama, jog Anglija nuo seniai nori užimti klonj Yangtszekiangą, pawadė Amerikai užmanyti, idant ir toje duotų pažadėjimą ne imti nė jokio Chinų sklypo. Amerikos gi ministeriai, nuo seniai geisdami neupepnytos garbės ir čia izsiliudo i pryzakį su užmanymu kitoms wieszpatisztėms pasitraukti iz Pekino, pažadėti ne imti žemės nuo Chinų, kuom, žinoma, pake's priesz sawę ne tik kitas Europos wieszpatisztės, bet ir sawo iki sziolizską draugę Angliją. Su laiku tik Amerikios randas gal supras, kad ji Maskolija i sawo wežimą pakinkė.

Kada žinia apie sutartį tarp Amerikos ir Maskolijos atėjo i Europą, daugumas laikrasčių ne tik tą sutartį, bet ir Amerikos užmanymą, kad wisai kiti krasztai duotų tokius jau pažadėjimus ir kad sugrąžintų kariauną iz Pekino i pajurių miestus, priėmė ne prilankiai, ypacz su piktumu tą perkratintę anglizski ir woksizski laikrasčiai, kurie tiesiog izsijuoklia lengwatikystę Amerikos politikierų.

Ką gi darys Amerika, jeigu wieszpatisztės ne norės sekti jos pawieklą? Maskolija gali ramiai žiūrėti, jeigu Amerika susipyks su kitoms tautos. Anglizski laikrasčiai garsina, buk prieszais susijungusiais tarp sawo Maskolij ir Amerikų, susijungus Anglija, Wokietija, Austrija, Italija ir Japonija. Tas wienok reiskia wien Anglijos norus, bet jie ne wisada izsispildo. Japonija, rodosi, dawė sawo pritarimą Maskolijai, kadangi jai teipogi ne būtų nė jokios naudos, jeigu Anglija pasisektų užimti koki didelį Chinų smotą. Ką darys Wokietija, dar nežinia. Jos paskirtas grafas Waldarsee, atkakes kaip wadawas sujungtų wisų krasztų kariauną, gali apert woksizkos, kitų ne rasti Chinuose. Turbut wienok Wokietijai ne patinka pasielgimas Amerikos Chinuose, kadangi woksizkas gubernatorius woksizkų waldybų pareikalawo, idant amerikonizski kareiwai pasitrauktų iz jiems pawestų kazarmių. Žinoma, amerikoni turi reikalawimą izsil-

dyti, kadangi tos kazarmės yra woksizkų ir jos yra ant Wokietijai prigulincijos žemės.

Nuo terptautizskos kariaunos Pekine ne ateina dabar nė jokios žinios, izsko matyt, kad telegrafas jungiantis Pekiną su pajurėmis likosi nutrauktas.

Spejialiszkas Amerikos komisorius Rockhill persergsti randą i Lipia neuzsitikėti Li Hung Czungui, kurisai buk wien stengiasi tarp saws supjudyti Europos tautas; iz tikro gi jis ne turija jau įtekūmės ne tik pas chiniečius, bet ir pas jų randą. Rockhill sako, kad jeigu dabar tarp szultieszka kariauna izstrauks iz Pekino, jeigu ne pasirupis priwersti Chinų randą geriaus negu iki sziol saugoti swetimtauczius, tai priderėtų dabar wisems swetimtaucziams izsiskraustyti wisai, nes izstrauks swetimai kariaunai, jiems ne bus wietos Chinuose. Ar Amerikas randas to persergėjimo paklausys? Gal jis už garbę sau laiko taruanti Maskolijai? Kur izsikro yra cieciotis ir cieciorius, to tikrai nieks nežino, kaip nežinia, ar jie turi dar kokią waldidę ar ne. Laikrasčiai buvo pagarsinę, buk garsus europiečių skerdėjas Pekine, kunjgaizskis Tsuan, wiename susirėmime su Japoniečiais likosi užmuštas. Ar teisingai wienok ta žinia, ne galima žinoti; patwirtinimo jos nuo japonizsko rando nėra.

Laikrasčiai pranešas, buk jau poizszka kariauna pasitraukis iz Amoy, kurj tai miestas, nedūriant ant protestų swetimų konsulių, buvo užėmusi. Mena, kad ji pasitraukė tik gawusi prižadėjimą, kad ir maskolai pasitrauks iz jų užimtų chinizskų portų tolaus i pietus.

Karė Afrikoj.

Pereitame "Lietuvos" numerij mes pranešėme, kad tarp Bothos ir wisų bewiek anglizskų pajiegų užgimė muszai po Machadodorp, kuris ne buvo dar pasibaigęs, kada apie tai tasžinė. Anglijonai tikėjosi Bothą samuziti, bet tas ne pasisekė. Botha matydams, kad ji anglijonai gali apsisiausti, po kaisztam muszai pasitraukė i sziaurritas ir užėmė augzstas kalwas kitoje wietoje. Izsiųsti priesz jį anglizski raitėliai ne įstengė burų nuo kalw nuowyti. Naktij Botha apšleido pozicijas ir pasitraukė dar toliaus i kalwas.

Lordas Roberts užėmė jau wisą geležinkelio liniją bėgančią iz portugalizskų waldybų Delagoa užtakos ir tokiu būdu perkrito burams priwežimę ginklų i amunicijos. Jenerolas Buller izsiliuosawo 3000 anglizskų nelaiswių. Anglijonai garsina, buk prezidentai abiejų republių. Krueger ir Steyn yra dabar Nelarute ir rengiasi pabėgti i portugalizskas waldybas. Tek wienok sykių anglijonai leido i switą begė diskuz melus apie sztaudu būdu prezidentu, kad ir dabar paleistam jų paskalui ne galima tikėti.

Nors Oranijos republika anglijonai oficalizskai priskyrė prie sawo waldybų, bet pabaigoj pereitos sanwaitės buvo čia, prie rubežij Basuto krasztu, smarkus muszai tarp angljonų ir burų.

27 d. pūtės anglizskas jenerolas Baden Powell užpuolė ant stowyklų burų wadowo Grobelasto po Warm Bath, užėmė burams dezinį szoną ir pareikalawo pasidawim. Kadangi wienok iki sziol apie pasidawimą Grobelasto žinių nėra, tai matyt, kad jau pasisekė iz Pawello kilpų izsisiųti. Anglijonai wėl garsina apie wisizską nupuolimą dwiasios burų, kuriems buk truk-

sta amunicijos ant tolesnio wedomo karės. Kadangi wienok lordas Roberts reikalawia atsintimo i Afriką daugiaus kariaunos ir izsikro jam siunczia 30000 kareiwų, tai jau tas rodo, kad burų dwasia dar ne nupuolė, jeigu anglizska kariauna susidedanti iz 256000 kareiwų su keliais szimstais kanuolių pasirodo per silpna.

Jenerolas Buller atėjo i aplinkines Lydenburgo. Barai renkas Krokodilių kalnuose. Wiena jų dalis, wadama komendantu Theodoro, prasimušė per anglijonų diles ir netoli Klip River stacijas paweržė trukį gabenantį anglizskai kariaunai maista ir amuniciją ir apart to 35 anglizskus kareiwus. Raiteliai jenerola Brabanto atmušė atgal nelaiswius, bet walgio produktų ne atmušė.

Barų wadawas De Wett, kurj jau tiek kartų anglijonai buvo apstoję, wėl su sawo kareiwais pasirodė aplinkinėse Winburgo ir apwaldė geležinkelio dalį.

Pagarsėję sawo neisimintingoms proklamacijoms ir menku sumanumu karės wedomo lordas Roberts izsileido wėl naują proklamaciją, per kurią priskiria i Transwaalij prie anglizskų waldybų. Rokia pirmą tą krasztą su waldyti, o tą padarius, galima bus prikriti. Lordas gi Roberts daro atbulai. Kaip girdėt, jis bus ant galo atsauktas iz Afrikos; jo wietą užima ten žmonižkėsnis Buller.

Italija.

Swarbiausiu užėmimu Italijos waldžių dabar yra gaudymas anarchoz. Aresztuoja čia kiek wieną nužiūrėti, kalp ir nekaltą. Prowa užmušėjo karaliaus Humberto, anarchozio Gactano Bresci pasibaigė. Kadangi pagal Italijos tiesus nieks ne gal but ant nužudymo nuspreztas, tai ir Bresci likosi nuspreztas i kalėjimą ant wiso amžiaus. Kalėjime tame jis ne galės matyti nė jokio žmogaus, nė kalnio sargų, ne galės su niekuom kalbėti. Žnoma, tokiose sanlygose ne galės ilgai izbuti.

Wiltys, kad užstoja naujam karaliui, pasigeris prietikiiai tarp Italijos rando ir popiežiaus greitai izsnyko. Popiezius, per sau taruaujancius laikrasčius pagarsino, kad jis neiszišada nė jokio pretenzij, taigi ir sawo wieszpatisztę, su pasiekundimu atsiliepė i randas wisokių krasztų. Žnoma, nieks ne padės atgauti atgal nuo Italijos jos paweržtą wieszpatisztę.

Iz Lietuvos.

Iz Kartenos.

Iz Kartenos walciauzas mokyklos andai masne wisai žmonės atėmė sawo waikus. Mokint-jas, pasitelitawę waičių ir tėwų, dėlko teip padarė, parazė i direkciją kiekwieno waiiko ir tėw atsakimą, pridėdamas sawo nuomone. Kaip wa: waiikno atsakymas: tėwse neleidžia; tėw atsakymas: pizoriumi nebus, wietos negaus, namie reikalingas darbinjais ir tt.; mokintojo nuomone: tasai waiiknas mokinosi prie dawatkų ir dabar tebeimokina. Teip surazė i 20 atsakymų waičių ir tėwų. Ką ant direkciją atsakė, nežinome.

Kartentizskiai der kariauja už kryžių, norėdami i mokykloje pakabinti; ikon's neprimė.

Iz Salantų.

Sekminių dienų, rodos, senoję ne mokojo bažnyčioje užsiedę drobulė ant altoriaus. Kilo baisus sumizimas: duris užsikimšo

žmonėmis; wieni krito ant žemės po kojų, kiti wirszum lipo, kiti nuo wiszkų staczių ant žmonių szoko; wieni szaukė: degame; kiti — bažnyčia griuwa, nors nė gaisro, nė griuwimo nebuwo, nes drobulę weikiai pawyko užgesinti. Sako, penktą žmonių negywai užmušė, o daugybę sužiedė. Kiti gailis, kad ne sudėgė: kitaip sako, kaip Gruzdziuose, mes niekuomet nesusiartsime statyti naują. Skaitytojams-gi pamokijimas, kaip tai reikia nenustoti nuotokos ir szalto kraujo diles ir netoli Klip River stacijas paweržė trukį gabenantį anglizskai kariaunai maista ir amuniciją ir apart to 35 anglizskus kareiwus. Raiteliai jenerola Brabanto atmušė atgal nelaiswius, bet walgio produktų ne atmušė.

Gimnazijos direktorius buvo jau du kunigų izsijęs, bet trocziasis, kun. Rodzewiczys jį patį izsijėjo. Popieziatilius liepė, jam wisizski atitraukti nuo waičių, bet per užstoiją grafo Zubowo, gawo wietą Kaune, bet pigesnę. Perkeliu i inspektoriją, i wieną dūdą su direktoriumi putusj. Wisai mokyklos dyngos kakeziai didžiai nuludo teip, jog ir "akafija slūyli". Nuo kibezo, sako, atsiegnosi, nuo kunigo — ne. Kasin, ar gerai kun. Rodzewiczys padarė: direktorius Rubcowas nebuwo per bjaurus.

Iz Plungės.

Randas nedaleio kunigaiksziai Mikolui Oginskiui izswesti platų geležies kelią nuo Mažeikių ligi Kretingos. Prakiszes indinieriams i 4000 rublių, liowės; dabar indinieriai mieruoja siarą geležkelį nuo Plungės per Telzsius i Mažeikius. Ant to, sako, gausės daleidim. Tada Plungė bus didi krautuwe pirkinio placziui aplinkinei ir izsaugs i didį miestą.

Iz Darbėnų, Kauno gub.

Pirmose diense gegužio mėnesio pasibaigė hyla darbenizskų lietuwių. Apkelbtas "Augszciausias Iskymas" (Wyuczaiszeje Powienieje); Petruj i skaityti už nekaltą; Petruj i skaityti už nekaltą, isdinti i cypę prie sawo walciauzas ant 14 dienų (pas aną uapėnai buvo radę wieną "T. S."; kwailai teisindama, jis buvo bereikalo įkiszęs p. Petruj); Czerakj, iz miestelo — i cypę ant 7 dienų prie sawo walciauzas (pas jį, kratydami per apskundim Jaszinskio, rado "Kalba kataliko su ne kataliku"); jėko už tokių knigėlę, butų baudę, bet Czerak's neseniai pargrįžo carui tarnawęs, ir prisiekę, girdi, turėjo būti izstikimu, tai yra — užmirsti sawo wieres mokslų ir sawo tėwų kalbą. Akylas tas "Augszciausias" parėdymas! Kada prie augzstocios wiespatisztės ir prie paties caro pludodo dezmintims praszmai, idant teiktusi sugrąžinti mums suturė to prie 36 metus spaudimą lietuwiszkų knigų, tai caras, rodės, nė negirdėjęs; o kad menki žemaitėliai, wos lig penkių suskaityti temokanti, paskaitė nekalts knigėles, tai apie tą dagirdo ir i cypę sukiszo. Juokai ne iz paties caro, bet iz wiespatisztės, kuri i žmones, ir carą balamuti-ja, su niekais galwų suka, o swarbiausius reikalus i paszali kizsa.

Nuo Szlaulių.

Majoras Liutkewiczys pardawė maskoliams Augsztelkos dwarp, už mylios nuo Szlaulių. Dabar tame dware, kurio žemė izsrandawota p. Palilioniui, žemaczių wyskupo broliui, apsejywenom madamkė won Jacobs, jenerolienė naszė su sawo lakajumi Protodjakonowu. Jos dukte jau tekejusi, graudingai skundžiasi ant kelių tukstanczių rublių.

Kompanija Peterburgo Warszawos geležinkelio rengia čia spejialiszką dirbtwę permirkimimo medžių ypatiszkuose skystimuose ant apsaugojimo jų nuo puwimo. Permirkinti szėnių paramai, kaip pasirodė iz bandawonių, laiko trieskų ilgiaus negu ne mirkyti. Dirbtwės to parengtos ne wien ant geležinkelio reikalų, bet wiso krasztu. Giriöse Kirup, prigulinciose grafi Platerui, siutė gaisras, kuris izsnaikino 10 deziatinų giriōs; padarytą bledį skaito ant 10000 rublių.

mo, bet kas boba pergalės. Bet ir tokios dorybės žmonės po Lietuwą "apsztaulauja" Von Jacobs pradėjo nuo griuwimo kryžių. Widuryje dwaro stowi didis gzuolo kryžius. Von Jacobs tas W. Izganytojo kanczius paminklas per daug iakis durė; todėl Protodjakonowas, su sawo purmonu maskolpolaičiu, wieną nedėlios dieną per izstisą dieną kasė, norėdami nuwersti kryžius, buwo teip akmenimis apkrautas, jog anuodu įstengė tik palenkinti. Tą pajutęs, arendatorius Palilionis swadino katalikus, kryžių atstatė i tą pacią wietą, apkasė izsnauro i pagal katalikų paratimą, atgiedoję ties kryžiumi litaniją. Von Jacobs wienok sako, kad nelaikys kryžiaus toje wietoje, kad nė žymės dorybės neliktų tame dware. Matysime, ar katalikai daleis.

(Iz Tėwynės Srago).

Iz Wilniaus.

Wilniuje užsiedė naudinga sawitarpinės pazelpos draugystė iz amatinikų, smulkių prekėjų ir pardawinyčių pagelbinikų. Uždėtojis yra Kruk ir Malikouskas. Mieris szitos draugystės yra duoti be palukų paskolas sawo sanariams ir paszaliniam amatinikams ir smulkiems prekėjams ant įtelymo namų, arba ateitiks netikėtam reikalui. Paskolas tokias wiena ypata galės gauti iki 50 rublių ant syk. Uždėtojų szitos draugystės mieris yra apsaugoti amatinjks ir smulkius prekėjas nuo siurbimo žydų nuomininkų, kurie už mažausią paskolą lupa ne žmonizskus palukus. Smulkus prekėjas arba amatinjks, syki užtraukęs nors mažą skolą pas žydų nuomininkų, tankiai niekaip iz skolą isbristi ne gali, dalis jo uždario eina ant mokėjimo wien nežmonizskų palukų.

Ant kiemo Agresto maudytių, grėdami arterizjanizską szulinį, prikasė szaltinį sūsaus mineralizsko wadens. Wandenį tą dawė daktarams ant izstirimo. Mena, kad tai yra gydantis wanas duos. Pažiūrėsim, koki nusprendimą izsduos daktarai.

Ant Tiltinės ulyczios, priemienioj darbinjų apgywentų Boruchowiczio namų atsitiko smarki eksplozija, kuri izsplėzė duris ir izsmuzė langus gyvenimuose ant pirmų ir antrų lubų. Po eksplozijos matė iz priemenio, izsžegančius tris wyriszkus, kuri turbut, imetė i priemienę dūnsmaito bombą. Tų pikladarių wėgėnok iki sziol nesurado.

Ant Katedros placiiaus, prieszais katalikizską katedros badawas tas "Augszciausias" parėdymas! Kada prie augzstocios wiespatisztės ir prie paties caro pludodo dezmintims praszmai, idant teiktusi sugrąžinti mums suturė to prie 36 metus spaudimą lietuwiszkų knigų, tai caras, rodės, nė negirdėjęs; o kad menki žemaitėliai, wos lig penkių suskaityti temokanti, paskaitė nekalts knigėles, tai apie tą dagirdo ir i cypę sukiszo. Juokai ne iz paties caro, bet iz wiespatisztės, kuri i žmones, ir carą balamuti-ja, su niekais galwų suka, o swarbiausius reikalus i paszali kizsa.

Ant Siratinės ulyczios laigia dabar statyti namus, kuriuose bus parengti pigus gyvenimui netarcingiems darbinjams ir amatinjksams.

15 d. pūtės, ant priemieszio Snipsizkių sudėgė trys priwatizski namai ir kariaunos kazarmių dalis. Bledį ugnies padrytą skaito ant kelių tukstanczių rublių.

Iz Dinaburgo.

Kompanija Peterburgo Warszawos geležinkelio rengia čia spejialiszką dirbtwę permirkimimo medžių ypatiszkuose skystimuose ant apsaugojimo jų nuo puwimo. Permirkinti szėnių paramai, kaip pasirodė iz bandawonių, laiko trieskų ilgiaus negu ne mirkyti. Dirbtwės to parengtos ne wien ant geležinkelio reikalų, bet wiso krasztu. Giriöse Kirup, prigulinciose grafi Platerui, siutė gaisras, kuris izsnaikino 10 deziatinų giriōs; padarytą bledį skaito ant 10000 rublių.

Iz Wilniaus gubernijos.

Maskolizska karės ministerija nusprendė Lietuwą padirbti kelias naujas pliantų linijas. Ant reikalawimo karės ministerio, caras izsleido jau prisakymą paimti nuo sawinikų reikalingą ant padirbimo tų naujų kelių žemę. Žemė bus paimta priwieswina, nors jos sawinikai ne norėtų parduoti; wertę randas izsiskaitys pagal sawo nuomone, wisai sawinikų ne klaus, kiek jie nori už paimtą ant padirbimo plianto žemę. Wienas iz naujų pliantų bėgs nuo Wilniaus per Wilkmergę i Kauną.

Maskolizska karės ministerija ant ezių metų nusprendė iz Wilniaus gubernijos paimti i kariauną 4082 jaunu wyriszkų.

7 d. pūtės, kaime Binikoniuose, Wilniaus pawietij, naktij atsilankė plėszikai ir izsplėzė wieną audimų pardawinyčių ir alinyčių. Plėszikai, atlikę sawo darbą, pasilėpė netolimoj girioj. Pirstowas, paėms kelis kaimo wyrus ir dezmintininkų i uriadninką, izstraukė plėszikų įjeszkoti. Netoli kaimo Kapino, Wagnero girioj, patiko keturis wyriszkus ir norėjo juos sumti. Tie pradėjo szaudyti iz rewolwierių i wienas szuwis dezmintininkui Klubai pataikė i krutinę. Ne weiziot ant teip smarkaus pasi-prieszinimo, wienas iz tų keturių wyriszkų likosi sumtas, kiti gi trys pabėgo. Sumto kiseniuj rado rewolwerį ir 12 patronų. Suintasis iz tų krio prigulėjo prie tų plėszikų, kurie kaime Binikoniuose izsplėzė kromą ir alinyčių. Jis parodė girioj wietą, kur pakawoti buvo izsplėzti daiktai ir juos parodytoj wietoj iz tikro rado.

Iz Lietuwizsko Brasto.

Terp darbinjų czianyckyszių skurų izsdirbinyčių apsieiszkę siberizskas maras. 28 d. liepos apsigro darbinjks Tanenbaumo izsdirbinyczio, 33 metų Agiukewiczys ir i porą dienų ligorbutij pasimirė. Ažiukewiczys mat įspėjė i ranką ir ant to nepaisydamas, skuto skuras toliaus; žaidza wienok perėmė ligę, nuo kurios žmogus ir pasimirė.

Daboją anarchoistus.

Italijos paslapta policija pranezė maskolizskoms waldžiams, buk keli rachiatai rengiasi per Eydkunus persigriebti per maskolizską rubežių ir keliauti i Peterburgą užmušti carą. Gawę tą žinią, maskolizski žandarai ir paslapti policijantai subrodzo. Dang jų atkako i Wirbalių (Suwalkų gub.) daboti, kad ne galėtų persigauti per rubežių baisyas anarchoistai ne norinti godoti "szwenetos caru ypatos". Ili sziol Kybartuose suarsztawo jau 3 gal nieko ne kaltus keleiwius. Suarsztuos jų ir daugiau, juk užtai maskolizski žandarai nereikalawia teisintiesi, nieks jų už ne reikalingą sulaikymą, ne gali juk prie atsakymo patraukti.

Iz Chotenczicz, Wilniaus pawietij.

Neseniai prapuolė sawinjkas palitwarkio Budzek, netoli Chotencziczio. Prapuolęs prowėjoji su sawo giminėmis ir priesz prapuolimą prawą laimėjo. Žmonės kalbas, kad praliosė prawą turėjo jį nužudyti. Waldžios wienok iki sziol nieko ne susekė. Chotencziczio giriose atsirado rysiiai, kurie Lietuwąj būwo jau izsnykę. Duro jie daug bledies galwijų bandoms, karwėms izplėzia tesmenis. Neseniai wienas žwėris užpuolė ant dwaro kerdžiaus, Parmuzė ant žemės i basiais sudrakė ranką. Ant riksmo draskomo, subėgo žmonės ir kerdžių nuo žwėries izsgebėjo.

Kariauna i Chinus.

Iz Lietuvos siunčia teipogi kariauna i Chinus: iz Suvalkų siunčia strelčių brigadą, o iz Wilniaus saperų batalijoną. Kareiviai tie atkako jau i Odesę, iz kur laivais pergabos juos i Chinus. Pati pagsarsėjusio Lietuvos budelio, buvusio Wilniaus jeneral-gubernatoriaus Orzewickio, keliauja teipogi i Chinus kaipo perdėtinę pasautų kareivių dabočių.

Iz Bobruisko, Minsko gubernijoj.

Nors pavaras ir pradžia wasaros buvo sausa, jai izsrodė prasti, žemdarbiai buvo nusimining, bet paskui karsčia wasara ir tankus lytus laukus pataisė ir tai teip, kad geresnio užaugimo, koks čia yra šimet, nieks ne gėdė. Rugiai ir kviečiai užaugo tankus ir dideli. Wisose Bobruisko aplinkinėse uždėro teip žieminiai jawai, kaip wasatojai, sudų waisiai ir daržovės labai gerai. Szieno teipogi surinko daugias negu pernai. Žemdarbiai skundžiasi ant stokos darbininkų, kadangi daugelis bežemių ukinių isiskraustė i Siberiją geresnės duonos įjieskoti. Tik ar bus ten geriausia — to ne galima žinoti.

Izdirbystė Wilniaus gub.

Pagal maskolizko rando pagsarintas žinias, per paskutinius 10 metų pramonė Wilniaus gubernijoj žymiai pakilo. 1888m. wisoj gubernijoj buvo wisokių fabriky 180 su 3500 darbininkų; produkcija jų buvo werta 5 milijonų rublių. Pereituose metuose fabriky buvo 399 su 10203 darbininkų su produkcija 16176000 rubl. Daugiausiai fabriky buvo Wilniuje, nes 157; Wilniaus gi pawietij 51. Aszmenų paw. 88 fabrikai. Mažiausiai jų yra Dismos, Trakų ir Szwentųjų paw., kur wienas fabrikų darlijas ispuola ant 1000 gywentojų. Wilniaus pawietij ant 1000 gywentojų ispuola 13 fabriky darbininkų, mieste gi Wilniuje 30. Didėsnių fabriky, kur dirba 100—500 darbininkų yra wisoj gubernijoj tik 32. Wisas pramonės su mažu iszėnimu, yra žydų rankose. Winuie antai jems priguli 80% fabriky. Užtai fabriky darbininkų yra daugiasiai krikščionių.

Iz mineralizkyj turtų Wilniaus gubernijoj yra: durpos, kalkės, kwarcas, kreida ir molis tinkanti puody dirbimui; Trakų ir Aszmenų pawietiuose yra geležinė ruda iszduodanti 50% geležies.

Iz Amerikos.

Pawogė lokomotywa.

LECTONIA, OH. Koksi Harry Arnold pawogė čia stowincę ant szėnių geležinkelio su sukurtą ugnę lokomotywą, pasodino ant jos norinciją su juom nuo tšwų pabėgti merginą wengrę ir nupleskėti kitr. Sudėm juos wienok mieste Mazier. Nedinia, kaip sudas baus už wogimę lokomotywas.

Pakore pastoriu.

RABER, N. C. Ant kiemo cziąnykszeio kriminalizsko sodo, li kosi pakartas Thomas Jones, negrū banyncios pastorius ir pamokslininkas. Jis buvo apykstas už iszkerdimą wienos szėimynos susidėdancijos isz szeszių ypatų. Sudas rado negrū duszių ganytę kaltu ir nusprendė ant pakorimo, kas ir likosi iszpildyta.

Suwyenty Walsztij gywentojų skaitlius.

Rezultatai paskutiniu Suwyentyse Walsztij gywentojų sukaitymo dar ne suwesti, iki szio statistizsko biuro urėdninkai suwėdė tik rezultatus 17000 apskričių, kuriuose rado 25 milijonus gywentojų; apskričių gi yra isz wisio 52600. Imant toki jau pidauginimą laudės ir dar ne apskaitytuose — apskričiuose, skaitlius gywentojų turėtų siekti 77 milijonus.

Iz didesnių miestų, per paskutinį laudės sukaitymą, mieste San Francisco pasirodė 342742 gywentojai, Bostone 569892, Baltimorėj 562000.

Geral petne.

CHAYENNE, WY. Keli plėzėikai, netoli nuo čia, užpuolė ant expresinio trukio Union Pacific geležinkelio ir isz expresinio wagono paweržė piniginius siuntinius. Terp ty buvo \$100000 auksu, paskiūtų kareiviams ant Filipinų salų.

Lynczawimai.

Nuo 1 d. lepos 1899 m. iki tokiam jau laikui szij metų ant wiso ploto Suwyenty Walsztij lynczawo, taigi žmonių minios be sudo sawizskai nužudė, 107 nužūrėtus nusidėjėjus, kuriame tai skaitliuje buvo 84 negrai, 23 baltweidžiai. Sziauriniuose szėtuose lynczawo 4, pietiniuose gi 103. Kaip skaitlinės parodo, daugiasiai lynczuoti negrų; tas wienok dar ne rodo, kad negrai turėtų tiek kartų didesnj palikimą prie bjaurių darbų, kiek kartų daugias jų lynczawo, bet parodo wien, kad baltweidžių minios turi didesnj tiek kartų palikimą patempti be sudo negrus, su jais mat didelių ceremonijų ne doro amerikonsai. Szj metų iki 23 pjutės lynczawo 22 žmonis.

Skaitlius mokintinų Amerikoj. Pagal paskutinę atskaitą, pabliškias, priwatiszkas ir parapijines mokyklas ant wiso Suwyenty Walsztij ploto pereituose metuose lankė isz wisio 16678643 waiikai. Uniwersitetus ir Kolegijas 101000; teologizskas seminarijas (kur ant kunijų mokinasi), medizskas ir tiesų kolegi. jas 54231; normalizskas mokyklas, kur mokina ant mokintojų, 67538; prekystos mokyklas 70950. Reformų įtaisas lankė 23501; waiųk daržus 97737. Iz wisio 17093658 besimokinančių. Kiek tame besimokinančių skaitliuje buvo lietuwų waiųk, nežinia; daug jų wienok ne buvo, kadangi daugumas lietuwų labias džiaugiasi, jeigu jų waiikai i praeiwus mēto su akmenimis, negu kad eitų mokintiesi.

Stebukalai.

MT. CARMEI, PA. Gywenanti čia jauna tarnaitė, lenkė Žilinskę, pradėjo girtiesi, kad Motina Szwezcizausia, apsireiszkusi jai naktį, liepė nueiti po wieną tiltuk, kur ras pinigų. Tėwai merginos ir jų kajymai nuėjo draugė su Motinos Szwezcizausios nuolytė mergina po parodytu tiltu ir rado ten isztikro \$2.20c. Tėwai net norėjo klaupiti prie szawo dukterį, laikydami ją už szwentą. Pasirodė wienok, kad lygiai tiek pinigų prapuošė isz masinėls Sitienės, pas kurią anojė stebuklinga mergaitė tarnawo. Tai tau ir stebukalai!

Krokodiliu auginczija.

MACON, GA. Wienas amerikonas ne toli nuo čia pirkio 300 akrų klampynių, kurišė augina krokodilius ir aligatorius. Gywenai tie weisiasi gana greit, reikalauja tik daug mėsos ant maisto. Augintojas turi jau dabur diktai reikalawimų ant auginamų gywuolių, bet dėl mažumo ukės, wisų reikalawimų ne gali pakankinti. Kadangi krokodilių skura wartojama yra ant wisokių iszdirbimų, tai wisi jų augintojai pranasauja gerą pelną isz parengtos ukės.

Gaisrai.

ST. PAUL, MIN. Netoli nuo čia iszdegė wisas widurys miestelio Cartwright, tarincio 2600 gywentojų. Blėdj ugnies padarytą skaio ant kelių szimty tukstanczių doliarų. Terp kitko sudegė kelios dirbtuwės.

LEADVILLE, COL. Užsidėgė Weldon kastynės. Liepsna musz isz kastynių olt ant 50 pėdų augztai. Wisi dirbę olose darbininkai iszsigelbėjo, bent apie 3 szunczių olose nieko ne garsina.

Netalmes ant geležinkelio.

NORTH VERM., IND. Netoli nuo čia, darbininkas strukis, ant kurio buvo 125 darbininkai, susinuszus su priešais bėganczia lokomotywa. Prie to wienas darbininkas likosi užmuzstas, o 9 sunkiai apkulti.

HATFIELD, PA. Ant Philadelphia Betlehem geležinkelio susimuzė pasziedierinis trukis su wanczių pieng. Pasekmės to buvo haisios: 13 žmonių likosi ant wietuose užmuzstų, o 52 sunkiai apkulti.

Isz didesnių miestų, per paskutinį laudės sukaitymą, mieste San Francisco pasirodė 342742 gywentojai, Bostone 569892, Baltimorėj 562000.

Iz darbo lauko.

UTICA, N. Y. Franklino geležies dirbtuwės pradėjo dirbti.

CENTRALIA, PA. Darbai eina čia gėryn, dabar nesunku gauti darbą.

PHILADELPHIA, PA. Darbai eina čia prastai; skurų iszdirbiniuose per wisą wasarą dirba mažai.

COLUMBUS, OH. Dirbtuwės National Steel Co. pradėjo weli dirbti ir 1000 darbininkų gawo joes darbą.

MAHANOY CITY, PA. Kastynės Morea; kurios gana ilgai stowėjo, prasideda darbai nuo 3 d. rugsėjo.

CLIFTON, W. VA. Tomkins Coal & Mfg Co. atidaro čia naujas kastynes, kuriose ras darbą 500 darbininkų.

CENTRALIA, ILL. Darbai cziąnykszeiose anglių kastynėse eina silpnai ir darbininkų yra čia daugias negu reikia.

SHELBYVILLE, ILL. Užimė čia kalnakasių sztraikas. Darbininkai reikalauja po 6c daugias nuo anglių buszelio.

LONDON, KY. Anglekasiai Jellico distrikto pakėlė sztraiką ant iszkariawimo didesnio už sawo darbą užmokėsio.

MARION, IND. Darbininkai American Window Glass Co. dirbtuwės pakėlė sztraiką todėl, kad kompanija atsisakė priimti uniijos užmokėsio tabelę.

RANKYN, PA. Drato dirbtuwės American Steel & Wire Co., kurios ilgai iszstowėjo, prasidėjo darbai. Prie darbo patilpo 1000 darbininkų.

CHARLESTON, W. VA. Kellys Creek Mining & Coal Co. praszalino nuo darbo baltweidžius darbininkus, o jų wietoj parsitraukia negrus.

CROSS CREEK, PA. Rado čia naujus anglių plotus. Susitwėrė jau kompanija, kuri pirkio 7000 akrų žemės ir parengs kelias naujas kastynes.

POTTSTOWN, PA. Tarpinčių ir wiena liejynicia, kurios stowėjo nuo kelių metų, nuo 1 d. rugsėjo pradėjo weli dirbti, 600 darbininkų gawo darbą.

ALEGHENY CITY, PA. National Casket Co. stato čia didelę dirbtuwę, kurioje ras darbą 300 darbininkų. Darbai joje prasidės nuo ateinančių naujų metų.

LOUISVILLE, KY. Rado čia naujus anglių plotus. Susitwėrė jau kompanija po wėrdą Nats Creek Coal Co., kuri parengs čia naujas kastynes ir kokso pezius.

MEMPHIS, TEN. Anglių kastynėse szitate szetate, prigulinčiose Tennessee Coal, Iron Railroad Co. numazino ant 2½c nuo tonos darbininkų uždarbį. Tas pasiekė 12000 darbininkų.

CONNELLSVILLE, PA. Darbai prie kokso pezių szitate apskrietyje eina wis niekyn. Pereitą sawaitę dirbo tik 13907 peziail. Darbininkai kraustosi isz čia kitur darbo įjieskoti.

BOON-BORO, IA. Cziąnykszeios Morgan & Caulfield anglių kastynės garsina, kad jose 50 iszlawintų anglekasių gali gaut darbą. Užmokėsio po \$1 nuo tonos. Kastynės priguli prie uni. joes.

FALL RIVER, MAS. Pasilowė darbai wisose cziąnykszeiose medwiltės dirbtuwės ir per tai 20000 darbininkų ne teko darbo. Kalbas, buk po 4 sawaitęzių pradės weli dirbti.

DALEVILLE, IND. Enterprise Siove Co. dirbtuwės traukiasi sztraikai. Darbininkai reikalawo ant 10% didesnio užmokėsio, kompanija žadėjo pakelti tik ant 5%. Darbininkai ant to ne sutiko ir susztraikawo.

CLEVELAND, OH. 600 rados iszkrowėj dokuose Erie geležinkelio pakėlė sztraiką. Darbininkai reikalauja didesnio užmokėsio už iszkrowimą szlapios wados. Jeigu greitai neustatiks, užgims sztraikai ir kituose dokuose, kuriuose ims dalywum apie 1500 darbininkų.

COXVILLE, IND. Cziąnykszeios anglių kastynėse pasilowė darbai; tegul todėl čia dabar nieks neina darbo įjieskoti.

HAZELTON, PA. Antracito kastynių organizuoti kalnakasiai pareiklawo didesnio užmokėsio. Jeigu kastynių sawininkai ant to nesutiks, wisose kastynėse turės užgimti sztraikai, kuriuose imtų dalywum 17000 darbininkų.

TOLEDO, OH. Miesto majoras iszleido padawadyjiną, idant pas wisas kontraktorius, atliekančius miesto darbą, darbininkai ne dirbtų ilgiau kaip 8 walandas prie \$1.50 mažiausio užmokėsio. Kas isz kontraktorių to ne pildytų, nuo ty bus kontrakti. atmti.

MUNCIE, IND. Dirbtuwės Republic Iron & Steel Co. numazino darbininkų uždarbį ant 8%; darbininkai reikalawo padidinimo ant 10%. Uniija stengiasi darbawius su darbininkais sataikyti ir nedaleisti prie sztraiko. Darbininkai laukia, kaip derybos pasi. baigs.

SAN FRANCISCO, CAL. Pastatė čia dideles stiklo dirbtuwes, kuriose darbai neužligio prasidės. Truksta čia wienok iszlawintų darbininkų, todėl dirbtuwę sawininkai iszsiuntinėjo agentus įjieszkoti kitur mokanczių darbą darbininkų.

ISZ Lietuwiszku dirwu.

Iz Union City, Conn.

Ketwergo wakare, 23 rugpjucio, tapo čia parengtos kalbos ant mus pezių pastatytos salės Linden Parke. Kalbėtojas buvo: pr. W. K. Pukas, Miceika, J. Pruselaitis, M. J. Damijonaitis isz Waterburio, ir p. Bekėraitis, susirinkimo pirmsėdis isz Union City's.

Pirmucziausiai kalbėjo p. J. Bekėraitis, nurodydamas naudingumą gywas agitacijos, ragino moteris bei merginas, kad eitų ant kalbų, teipogi kad pezius riaztusi i draugystes. W. K. Pukas norodė blogus palinkimas prie girtijų, kurios mus sulauko nuo wisoko gero. Miceika, kuris ne per seniai iszspudo isz po tirono rusp, kalbėjo apie draugi. jos surėdymą, kaip nuo senowės darbininkiska luoma buvo pawergta kapitalistų ir kaip paskutinę gadynę, per musų darbininkų neapsižūrėjimą ir neupratimą, mes aniem supilam kruwas auksu, pats su wargu pramisdam. Kalba buvo labai graži, tik isz klausytojų tiliems nesuwisuwos rusp, ranta. P. J. Pruselaitis ragino prie skaitymo ir apsziszwetimo; M. J. Damijonaitis atrėpė atidą ant sanlygų Lietuwij, kur jau wrai, už platinimą sawo kalboj apsziszwetanczių ruzgų, esti iszwaromi i Maskolijos gilumą terp tamsių žmonių ir ten turi kėsti wargą. Todėl kalbino jų neužmirėti, bet suszlepti nora įjieszkoti. Teip gi rodyjo riazties i organizacijas, k. w. i. "Susiw.", "T. M. Dr." ir tt.

Wietinis.

Iz Wilburton, Ind. Ter. 13 d. rugpjucio cziąnykszeios kastynės nelaimė pasiekė musų waiųk siunčia po žemę, o daugiasiai mus po žemę dirbdami, jiemis turtus sukraujam, o jie wisoki a prekystas turi sawo rankas. Jeigu mes butume mokytais, tai nereiktų tiek galwų po skmeniu padėt, nes butų pusė isz mus prekėjų ir amatiniukų ir daug, daug rastume duones to. kiose wietose, kurių musų akys ne mato.

S. Grigaliunas.

Reikaluose kooperatizwizkos krautuwės.

Nr. 23 "Lietuvos" patilpo užmanymas p. Naujoko uždėti su jungtoms lietuwų pajiegoms didelę kooperatizwizką padawiny. czią. Iz syk tikėjau, kad užmanytos kwiečia prie to tik lietuwizskos biznietis, todėl asz tytojau. Kadangi paskui buvo paizankinimas, kad prie to kwie. cziami wisi lietuwai, tai asz, pri. bsdamas užmanymui, paskyriu 50 dol. ant įkunijimo kooperatizwizkos krautuwės. Jeigu atsisais ir daugias kompanijon su pinigais, tšwyk ne sunku bus szifą užmanymą nuweikti.

August Jankauskas. Lowell, Mas.

Iz Mahanoy City, Pa.

Per tankiai isz tikro musų brolius pasiekia wisokios nelaimės. 17 d. rugpjucio pas mus užsidėgė Steels kastynės. Ugnis prasidėjo naktį. Tuom tarpu dirbo žmonės, tarp kurių buvo ir szio lietuwai: Wincas Tamkus, ne seniai pribuwęs isz Lietuwos, jo brolis Andrius, pirmutinis apie 28 metų, antras apie 20 metų senumo ir Kazys Gustaitis, neseniai pribuwęs isz Lietuwos, apie 19 amžiaus; jie wisi dirbo wienoj wietoj. Pabaigus darbą, nieko nežinodami apie ugnį, skubinosi eit namon. Kada "gangwey" priėjo, duris atsidarė, ir pabėgę toliaus, krito wisi trys ant žemės, kur juos rado ant rytojaus wisas negywas. Mena, kad juos "blackdam" užmuzė. Kada atrado, tai buvo ant sawų drabužių susidrasę ir galwas į juos įsukę, matomai stengėsi iszbeigti. Wisi nelaimingi buvo ne wėdę. Andrius Tamkus buvo merginą atsiwėgęs isz Lietuwos ant apsiwedimo, bet westuwų nesulaukė. Wincas Tamkus prigulėjo prie dwiejų draugystų: Szw. Antano ir SS. Petro ir Powilo, t. d. iszkilmingai palaidojo ne tik jį, bet ir jo broli Andrių. Norint dažinoti apie wisas nelaimes, kokios paciekia musų brolius kastynėse, užteka atė. ti pas mus ant lietuwizkų kapi. nių, kur prie kiekwieno kapo yra "parasza", katrą kokia mirtis sutiko. Didens pusę yra jau kapais užklotų kapinių, kur gali wien tikta angliekasiai, ne senesni kaip 30 metų, o ne jaunesni kaip 18m. Skaitydamos paraszus, pamatys daug ywairių mirozių: wieną gasz sudegino, kitą parakas apszutino, tai weli szuwis pagawo, tai anglis kaulus sutriszkino, tai stulpas galwą permuzė, tai "blackdam" užtrozkino. Gail. lestis teipogi ima, pažiūrėjus i tuos, kurie waiszkzeioja raiszais likę: wienas kojos neturi, kitas rankas, tai ranką be pirszų ne szioja, tai strėnų ne waldo, tai akies ne turi, tai wisi neregys. Tamsiems musų broliams wienok ir szitų nelaimių dar neužtenka, jiena wisos nelaimės kaip wėjas eina po ausis. Daugumas musų brolių, ant užsiwelymo kasnelio duonos, sawo gywasį palydėjo; yra ir toki, kur e už sawo blogus darbus eina ant kartuwų. Wiena prowa dar ne pasibagę, jau nauja kateina. "O, nelaimingi, nelaimingi mes esame! Sudėm mas anas pypkės tabako nowertas caras, negalėjome but laimingais namie, je, mažai jau galime tškėtis laimės matyt, kadangi jau per wėlu eit i mokslus, nes turime rupin. tiesi apie duonos kasinį; bet wis. kių, jeigu paklausytume supran. tanczių tšwynainių, griebtumės už skaitymo gerų knygų ir laik. raszėzių, tai umu laiku pasigieriotų musų gywenimas, ir szek tiek apsziszwetę, mokėtume prirenti eina ateinaczių gentkarę prie geresnių sanlygų negu tos, ko. kiose szpėdien mes esame. Ai. szkiant tiliems, kad mus tamsu. mas stumia i tokias nelaimes, tai k. w. i. "Susiw.", "T. M. Dr." ir tt.

Iz Ansonia, Conn. Per tankiai isz tikro musų brolius pasiekia wisokios nelaimės. 17 d. rugpjucio pas mus užsidėgė Steels kastynės. Ugnis prasidėjo naktį. Tuom tarpu dirbo žmonės, tarp kurių buvo ir szio lietuwai: Wincas Tamkus, ne seniai pribuwęs isz Lietuwos, jo brolis Andrius, pirmutinis apie 28 metų, antras apie 20 metų senumo ir Kazys Gustaitis, neseniai pribuwęs isz Lietuwos, apie 19 amžiaus; jie wisi dirbo wienoj wietoj. Pabaigus darbą, nieko nežinodami apie ugnį, skubinosi eit namon. Kada "gangwey" priėjo, duris atsidarė, ir pabėgę toliaus, krito wisi trys ant žemės, kur juos rado ant rytojaus wisas negywas. Mena, kad juos "blackdam" užmuzė. Kada atrado, tai buvo ant sawų drabužių susidrasę ir galwas į juos įsukę, matomai stengėsi iszbeigti. Wisi nelaimingi buvo ne wėdę. Andrius Tamkus buvo merginą atsiwėgęs isz Lietuwos ant apsiwedimo, bet westuwų nesulaukė. Wincas Tamkus prigulėjo prie dwiejų draugystų: Szw. Antano ir SS. Petro ir Powilo, t. d. iszkilmingai palaidojo ne tik jį, bet ir jo broli Andrių. Norint dažinoti apie wisas nelaimes, kokios paciekia musų brolius kastynėse, užteka atė. ti pas mus ant lietuwizkų kapi. nių, kur prie kiekwieno kapo yra "parasza", katrą kokia mirtis sutiko. Didens pusę yra jau kapais užklotų kapinių, kur gali wien tikta angliekasiai, ne senesni kaip 30 metų, o ne jaunesni kaip 18m. Skaitydamos paraszus, pamatys daug ywairių mirozių: wieną gasz sudegino, kitą parakas apszutino, tai weli szuwis pagawo, tai anglis kaulus sutriszkino, tai stulpas galwą permuzė, tai "blackdam" užtrozkino. Gail. lestis teipogi ima, pažiūrėjus i tuos, kurie waiszkzeioja raiszais likę: wienas kojos neturi, kitas rankas, tai ranką be pirszų ne szioja, tai strėnų ne waldo, tai akies ne turi, tai wisi neregys. Tamsiems musų broliams wienok ir szitų nelaimių dar neužtenka, jiena wisos nelaimės kaip wėjas eina po ausis. Daugumas musų brolių, ant užsiwelymo kasnelio duonos, sawo gywasį palydėjo; yra ir toki, kur e už sawo blogus darbus eina ant kartuwų. Wiena prowa dar ne pasibagę, jau nauja kateina. "O, nelaimingi, nelaimingi mes esame! Sudėm mas anas pypkės tabako nowertas caras, negalėjome but laimingais namie, je, mažai jau galime tškėtis laimės matyt, kadangi jau per wėlu eit i mokslus, nes turime rupin. tiesi apie duonos kasinį; bet wis. kių, jeigu paklausytume supran. tanczių tšwynainių, griebtumės už skaitymo gerų knygų ir laik. raszėzių, tai umu laiku pasigieriotų musų gywenimas, ir szek tiek apsziszwetę, mokėtume prirenti eina ateinaczių gentkarę prie geresnių sanlygų negu tos, ko. kiose szpėdien mes esame. Ai. szkiant tiliems, kad mus tamsu. mas stumia i tokias nelaimes, tai k. w. i. "Susiw.", "T. M. Dr." ir tt.

Iz Philadelphia, Pa. Lietuwiai gywenanti rytinėj miesto dalyj, arba ant teip wadinamo Riemano, užimamę pasistatę naują bažnyčią, kadangi i dabartinį jiemis toli wadinėti. K. i. p. tik swirinko didokas skaitlius parapijionų, tuojaus atsi. rado koki ten zokoninkai, kurie apsiėmė pastatyti bažnyčią sawo kasztas, užlalęti lietuwų kapi. nių, nuo žmonių reikalauja wien, kad pasirasztytų, jog mokės mokesį, po kiek peris; apart to mokeszio nieko daugias mokėti ne reiks. Tiliems lietuwiams tas labai patiko, kad teip lengw. i gali gauti lietuwų kuniją ir bažnyčią, nors iszkir. no sutwėgė tokią parapiją ir po keliofikos metų nieko neturės (lyg prie dabartinio surėdymo lietuwizkų parapijų parapijionai k. i. p. tur! Bažnyczios yra sawstis swetintuaczių wyskupų, swiečių kunigai ne mēsta iszsirokuoti isz sudėty ant Diewo namų pluj. gu. Red).

Senoje lietuwizkoje parapijo. je teipogi užgimė ne stikimais už pinigų (kodėl žmonės juos deda kunigams? Daboti pinigų t. i. ne kunijų paszaukimas ir mo. nopolis bet ty, kurie bažnyczia. pastatė. Red). Parapijionai pa. reikalawo nuo praszazios ro. gundų isz kasos stowio. Kunj. gas ruda rokunda iszdawė, tik ne. rinia ar pilup, bet atiduoti para. pijai kasierę a atsisakė. Girdi, "ne tik ty pinigų, 5760 dol., ne galite gauti, bet turite dar dau. gias sudėti; pinigai tie turi e. t. ant dw. szkų reikalų" (ant ko. kių? Red). Nedėlio per pa. mokslą ne tik barė, bet koliojo drys anczius nuo jo reikalawo k. i. p. iszskoti ko ne padėjo. Pinj. gai bu e apwersti ant dw. sziskų reikalų (tuli kunigai ir sawo ki. aszenių wadina dw. sziskais re. kalais, parapijionai gi už tokius i. lio reikalus sawo parapijos ir bažnyczios. Red); girdi "jeigu asz pinigų atiduociau, tai tu. ai diduma laiko dabartinį komi. teta už nelegalizką ir jo nepripa. jista.

Iz Ansonia, Conn.

Susitwėrė čia nauji lietuwiz. ka wardo Szwento Kzimirio pa. rapija. Szmarų isz Ansonijos priszawė 300; jie nutarė mokėti po 25 dol. i tyjimo i parapiją. Be abejonės prie naujos parapijos

pristos teipogi lietuwiai isz ap. linkinių miestelių, kaip antai isz Derby ir Seymour, tai parapijionų bus dar daugias. Kada surinks suraszę parapijionų, tada kreipsis prie wyskupo su praszymu dalei. gti statyti bažnyčią. Ansonijos džiakonas, wrys, ne nori nė klau. syti apie uždėjimą lietuwizskos parapijos, kadangi mat ji turės sumazinti jo pelną.

25 d. rugpjucio ateibuwo čia generalizskas susirinkimas socia. lizskos Darbo partijos. Iz kal. bėtojų atsiwėmė p. J. F. Karey. Jis sawo kalboj nurodė ant war. gingo padėjimo darbininkų ant wisos musų žemės; kalbino ne duoti balsų už kapitalistų kandi. datus laike rinkimų, bet balsuoti už darbo partijos kandidatus. Kalbino wisus wartoti iszdirbimus tik su unių ženklu.

Ansonijoj užtwirtino tiesas už. draudžiancias dalinimą ant gatw. ių cirkoliorų, atsiszaukimų, ap. garsinimų ir tt.; galima iszmetyti ty po gywenimus, bet ant gatw. ių stowėti ir dalyti praeiwams ne walia po bausmę 7 dol. Čia tei. pogi likosi užgirtos tieses, kad kiekwienas ukėss turi korte gar. siai perskaityti Suwyenty Wals. stijų konstituciją; kitaip ne gali užgretiuoti sawo popierį ir ne gali balsuoti.

25 d. pjutės, susitarę keli lie. tuwiai, nuėjo maudytiesi i "Co. ve". Wienas isz jų, D. Montwila, ne mokėdamas plaukti, braidžiojo prie kranto, bet užbrido ant szal. tinio wermės ir prigirė. Szale stowintį draugas pradėjo szaukti ir ploti rankomis; ant to subėgo kiti lietuwai ir prigirėlio kunj. isztraukė. Welionis pasėjo isz Kauno gub., Rocių paw. Tu. rėjo 34 met., buvo ne wėdę; Amerikoj iszbuwo 13 metų. Pa. liko broli Ansonijoj ir sziaipogi. mines. Kunas iszkilmingai pa. laidotas ant wiesų kapi. nių. Welionis buwo teisingas darbin. kas, bet senos mados žmogus. Ne prigulėjo nė jokių lietuwiz. kų draugystę, ne skaitė lietu. wizkų raszų, ant tautiszky reik. alų nėra aukawęs nė desimtu. ko. Luciper.

Iz Philadelphia, Pa.

Lietuwiai gywenanti rytinėj miesto dalyj, arba ant teip wadinamo Riemano, užimamę pasistatę naują bažnyčią, kadangi i dabartinį jiemis toli wadinėti. K. i. p. tik swirinko didokas skaitlius parapijionų, tuojaus atsi. rado koki ten zokoninkai, kurie apsiėmė pastatyti bažnyčią sawo kasztas, užlalęti lietuwų kapi. nių, nuo žmonių reikalauja wien, kad pasirasztytų, jog mokės mokesį, po kiek peris; apart to mokeszio nieko daugias mokėti ne reiks. Tiliems lietuwiams tas labai patiko, kad teip lengw. i gali gauti lietuwų kuniją ir bažnyčią, nors iszkir. no sutwėgė tokią parapiją ir po keliofikos metų nieko neturės (lyg prie dabartinio surėdymo lietuwizkų parapijų parapijionai k. i. p. tur! Bažnyczios yra sawstis swetintuaczių wyskupų, swiečių kunigai ne mēsta iszsirokuoti isz sudėty ant Diewo namų pluj. gu. Red).

Satai neseniai wienas kunigas, po pseudonymu "Lietuvos Skaitytojas" užgawo "Bažnyczio. Tarne" garų Joci, paminėdamas jo ne gražius darbus. Kada tas atsielėpė i tą laikrastą ir jo lai. skas likosi pridotos "Lietuvos Skaitytojui", tas rankas nusimaz. gojo ir liepė su pretensijoms kreipties i "Lietuvą", kadangi, girdi, apie tuos p. Jocio peikti. nus darbus pasėmė isz "Lietu. vos". Czia mat kunigas užmir. szo, kad pizm "Lietuvos" apie tuos darbus pagsarino kunijų kompanijoms iszleidžiamas "Gar. sas", kuris dryso Philadelphia. weikėją primeiti swietizskai inte. ligencijai, su kuria tas nieko bendro ne turėjo. Ar "Lietu. vos Skaitytojas" neprigulėjo prie kompanijos "Garso" iszleistojo? Panaszų faktų, parodanczių ypa. tizską kunijų doros supratimą, galima rasti gana daug Amerikos lietuwų gywenime. Bet eiki. me toliaus.

NN 6 ir 7 "Tėvynės Sirgo",

Sargo" redakcija skaito Amerikos lietuviškus laikraščius, tai pati gali žinoti, jog Amerikiečio Draugas melą skelbia. Rinkimai senarių komiteto ne u-mai tapo "Lietuvos" redakcijos užbaigti, bet traukėsi pusę metų, joje ne daugiau. "Lietuva", ir rinkimus nesikisio, garsino wien aukautojų balsus; ji ir rinkimų neužbaigė, bet tą padarė aukautojai, kurių reikalavimų užbaigimo rinkimų "Lietuva" tik pagarsino. Reikalavimų tokių per visą laiką rinkimų buvo keli, bet "Lietuva", juos pagarsinus, garsino tosegi tolesnius balsavimus. Tik kada atėjo laikas užbaigimo rinkimų, nes reikėjo tą kada nors padaryti, to reikalavo aukautojai, taisyklė tik atsirado "Vilnyj" priežiūrai balsai iš Philadelphia (rods ir "Bažnyčios Tarnas" apreiškė, buki ir per jį buvę balsavimai, bet mums to numerio ne atsiuntė ir šitas laikraštis ne dalyvavo rinkime aukų, tai kaip gi galėjo dalyvauti rinkimuose senarių komiteto, kuriuos juk tik aukautojai turėjo tiesiog rinkti?). Amerikiečio Draugas sakė, buvę dabar dauguma aukautojų nepripažįsta komiteto. Ar ji pripažįsta, ar ne, mes to nežinome, bet wisi aukavę per "Lietuvą" ir "Vienybę" davė savo balsus už dabartinį komitetą, wien "Vilnyj" buvo balsavimai ant p. Stagaro, wieton Saliupio, bet "Vilnyj" pagarsintos aukos ne perėjo keliolikos doliarų; jos ir dabar komitetui ne priduos, tai kaip gi čia gal but kalba apie daugumą aukautojų priešiną dabartiniam komitetui? Mat kad meluoti, tai jau meluoti gerai, tikrai kunigizkai arba puskunigizkai. Jeigu aukautojų neužgandina dabartinis komitetas, jie turi tiesiog atstatyti nuo darbo ir jo wietoj rinkti kitą. Keno yra pinigai, tas turi tiesiog sunaudojimą paversti tiems, ant kurių turi užsitikėti mą. Jeigu didesnė dalis aukautojų yra priešiną dabartiniam komitetui ir anų keletas doliarų jų sudėtą "Vilnyj" aukų ne nori paversti daugiau pinigų sudėjusių škrinktą komitetui, tai kodėl ji ne stato savo komiteto? Gal ant jos kandidatų sutiks ir daugiau pinigų paaukauvę? Čia lengvas išėjimas iš aro labirinto, ant to nereikia nė naudotis iš melo. Matyt wienok, kad be jo ne kunigai, ne puskunigai apseiti ne gali. Kowoj pasinaudodami iš melo, kowos neužbaigime ir netoli su tuom nužengsime?

Isz wisur.

Škotijoje, mieste Glasgow, kur yra ne mažai lietuvių, apreiškė jau indiskas maras, iki šiol apsirgo 92 žmonės.

12 d. pūtės, Peterburge sudėgė didelės popieros ir tabako dirbtuvės kompanijos Laforne. Blėdę ugnies padaryta skaito ant 1300000 rublių.

Baisi cholera siaučia wismarkiaus mieste Simla, angliskose Indijoje, nuo jos miršta daug daugias žmonių negu nuo maro. Miesto Simla dabar nuo choleros per sanwailę miršta widualizskai po 5000 žmonių. Liga užgimė, kaip daktarai sprendžia, nuo sutęzto wadens.

Isz pietinės Afrikos atkako į Berlyną deputacija gywenuių Transwalijų wokiečių pasiskysti Wokietijos randui ant žwėrisų ką pasielgiwio angliskų kūrės wėdęj, kurie ne turi mažiausio supratimo apie ciwilizwotą karės wėdimo būdą. Deputacija skundžiasi, kad anglijonai, užėmę Pretoriją ir Johanesburgą, be jokios pręstasies suareztawo wokiečius ir iszgubeno į jurių pakrantes. WWindoboną atkado dabar 66 darbininkai kroatai, Austrijos pawaldiniais, kuriuos anglijonai iszwijo isz Johanesburgą; ne dawę jiems paimiti nė sawo daiktų. Ne reikia užmėzti, kad Johanesburgas buvo keli szimtai lietuvių darbininkų. Nežinia, ką žwėriszki anglizski jeneralai su jais padarė. Gal ir juos newa ciwiliwuoti anglijonai kaip szunis laukan iszwijo?

Į Garsioje stebuklingu abrozdu Motinos Sawenciausios Ozenstakawo, Lenkijoje, užsidėgė boksztas bažnyčios, kurioje yra stebuklingas abrozdas. Subėgę ugnasargiai ir žmonės rods kliosztorių ir bažnyčią iszgėlbė, jo, bet boksztas sudėgė ir su griuwo; užbėrė 8 ugnageisus.

Tulose Wokietijos krasztuose 28 d. pūtės siautė audros su ledais, kurios neiszpaskytai daug blėdies pridirbo. Aplinkinėse Leipcoigo ir Altenburgo ledai iszmusė į wją už kelis milijonus markių. Kriebėtche, ne toli Altenburgo, perkunas trenkė į anglų kastytes ir uždegė anglis. Kastytės dega ir darbai jose turėjo pasiliauti.

29 d. pūtės, mieste Mafeking, pietinė Afrikos, atkankė baisi wiesula, kuri daugias blėdies į potą walandų padarė negu bombodawimas miesto per septynis mėnesius apgulimo. Daug namų yra wisi sugriauti, nuo kitų nuplėsti stogai. Sugriautas tapo ir angliskos kariaunos ligonbutis.

Mieste Parmoj, Italijoje, susižiedawo jauna mergina Irma Gaudenci su waičinu Covalli. Tėp jų paskui užgimė nesutikimai, dėl kurių mergina pakwietė ant dueliaws sawo sužieduotini. Kowa ant peilių traukėsi ilgai, joje wienok abudu, taigi sužieduotinis ir sužieduotinė, likosi užmūzsti. Matyt, kad kowoj ne szukawoj.

Angliskas laivas "Primeria", ant oceanos, ties 38° szuturi- nės paralelės, sudėgė. Wiena waltis su iszsiurbėjusiais nuo sudėgusio laivo jurinikais atplaukė ant salos Ascension, kita gi waltis su penkiis jurinikais prapuo- lė. Ant degancio laivo sudėgė jo kapitonas, kuris ne norėjo gelbėti esi.

Japonijoje surado aukso plotus, kurie užima 1½ milijono akrų. Plotai tie yra distriktoose: Oshima, Hitoha, Isihrai ir Teshiwo. Aukso čia surado 1898m. Pradėjo tuos plotus eksploituoti nuo pėnai, prie ko darbowosi 7000 žmonių isurinkto 2500 swarų gryno aukso. Szmet prie kasimo dirba jau 40000 žmonių. Su sitwėre europėizskų kapitalistų kompanija, kuri užims isznaudoti tuos plotus pletų pagal naujusius būdus, su geriausiomis maszinoms. Pastatko čia aukso szmotai po 1 swaro; tokias wienok užtinka retai; už tai sweriančių po 1 swaro randa daug.

27, 28 ir 29 d. liepos, Odesoje, pietinė Maskolijoje, užgimė maizstai, maskoliai daužė ir naikino žydų namus ir pardawinčias. Maizstai traukėsi per tris dienas, wisi pardawinčiųjų lėn- gas atėjo uždaryti, kas to ne padarė, to langui likosi iszdauyti. Paszaukta į pagelbą policijai kariauna maizstinių iszwikė, suareztawo jų 1041. Miesto wirszininkas iszdawė padawadyjimą ant wisiu platiančių erdziančių gywentojus žinias, taigi ir ant laikrasčių, uždėti bausmes po 500 rublių, žinoma be sud. Dalywautojai maizstuosie wictimai gywentojai miesto wirszininko nuspręsti (be sudo) ant trijų mėnesių wresztu. Laikrasčiai, isz baimės bausmių, nieko apie tuos maizstus nerazzo.

Pietinė Maskolijoje užgimė kruwims musztynės tarp partrauktų čia belgizskų-tiklo darbininkų ir maskolių. Musztynės tas pagimdė belgijonai. Belgijonai mat kėlė westuwas wieno darbininko; ant jų atėjo pasidur- ti, nieko pikto nemislydamas, maskolius. Belgijonams tas nepatiko, wienas griebė stiklinę ir metė bet smarkiai maskolius į galwį, kad tas puolė ant žemės be šado ir į bertainį walandos pasimirė. Dažinojė apie tai maskoliai, susirinko isz wisiu aplinkinių, užpuolė ant belgijonų, iszdėgino jų triobas, o wieną pagautą belgijoną splijo su kerosinu ir sudegino. Butų gal wius iszmusę, bet atėjo kazakai iszgėlbėjo. Suareztawo diktai mas-

kolių ir belgijonų. Paskutiniai norėty grįžti atgal į Belgiją, bet jiems maskoliskos waldžios ne duoda paszparių, kol tirinėjimas ir prowa ne pasibaigs.

Ar žemesnių laipsnių gywnai jaučia skaudėjimą?

Žmogus, kaip stowintis ant augeszciausio gywų sutwėrimų lipinio, yra jausliausias ant wisiokių skaudėjimų, bet ir tēp žmoniu ne wisi lygiai juos jaučia: juo augeszciaus stowi kulturizskai, iszleptintas gywimo, juo jauslesnis ant skaudėjimų; net toj pacioj tautoj mieczionys jauslesni už kaimiecius. Mums sunku pakęsti szirszės įgilimą, menką isidurimą, tuom tarpu nuozmios tautos be mažiausio su- ciraikimo duoda iszbadyti kunę wisiokias pawekslas, moterys su dšaugmu duoda iszmusyti pryzskakinius dantis. Isz ap- swiesties tautų tautų garsus yra chinieciai isz sawo pakantropo, nejauslumo ant skaudėjimų arba smarwės. Nereikia užmizysti, kad ne kiekwienas užgawimas gimdo skaudėjimą; karėse pa- szuati karewiai ne tuojau po paszowimui pajunta skaudėjimą. Nors skaudėjimas yra ne malonus, bet jis atlieka ir naudingą žmogui uždutę: skaudėjimas persęrgsti mūc apie apsiweszusią ligą, rodo jos wietą ir tuom palengwina daktarams gydymą lėgonių.

Isz žwėrių jausliausi yra žmogaus auginami, taigi labiaus is- leptinti negu gywnanti laukose, apie kuriuos nieks nesirupina. Jūs žwėris stowi ant augeszciausio laipsnio, juo labiaus jaučia skaudėjimą, juo mažius jo pakenczia, su žemesniais yra wisi atbulai.

Tirinėjimus ant persitikirimo ar žemesnių laipsnių gywnai jaučia skaudėjimą prie įžeidimų darė amerikonziski mokslinciai Norman ir Loeb. Jie persitiki- no, kad jeigu paprastą žemį slieką perpjauti pusiau, tai užpa- kalinė dalis raitos, kas gal iszro- dyti, lyg kad ji jausų skaudėjimą, pryzskinė užtai, arba swar- besnį gywno dalis, kurioje yra swarbiausi drisgni męgai ir smegens, taigi dalis, kuri turėtų but jausliausia ant skaudėjimų, slenkia toliaus ramiai kaipi kad ji ne butų užgauta. Jeigu to- kias sykį jau perpjautas dalis per- kirpti, tai nuo to pasidarusis da- lys užsilauka wisiu teipju kaip ir perpjowus pirmą kartą, taigi užpakalinė dalis raitysis lyg nuo skaudėjimo, pryzskinė gi slinks ramiai toliaus be jokio ženklo skaudėjimo. Taigi pie perpio- wusio slieko užpakalinė dalis su- sierzina paigį mėsų siulai, kurie gimdo raitymais, pryzski- nęj gi daly siulai žiediniai, gy- wano wartojami ant slinkimo pryzskini. Kodėl wienok pie perpjowimo užpakalinė dalis su- sierzina paigį mėsų siulai, o pryzskinė žiediniai, to Normanui ne pusekė susekti. Teip jau wisi užsilauko ir pusiau perpjauti, dielė, bet paskui į trumpą laiką abidi daly plaukia sawo kėlu, lyg kad jos ne butų užgautos; teip jau užsilauko ir wisiokios kir- mės.

Wėžiams wėlių pagurusi- niu u s galima wisi nukirp- ti uodegą ir jie to ne naudėmy- ja, nė wienas organas ne parodo, kad szitie gywnai butų pajutę skaudėjimą prie kirpimo. Jeigu szimtakojį perpjauti pusiau, tai pryzskinė dalis bėga pryzskini, o užpakalinė užpakali. B tyten- kancijos medų wisi nepatėmyja, jeigu joms nukirpti koją, bet traukia toliaus saldzius kwietkos sywas. Tas pats bus, jeigu perpjau- sime traukiančią kraują diegį: pryzskinė jos dalis nesiliauja, traukus kraujo, kuriai tekės per nupjautą wiotą, gywnas pats to wisi naudėmyja. Wėžiai, driešai, atsirado pawojuje, pats pameta koją arba uodegos galą, kad iszg- elbėti sawę.

Tokį jau nejauslumą prie nu- pjowimo kuno dalis galima užti- myti ant žwūių ir žemesnių laipsnių žindanczių žwėrių. Flon- drome akwarijos galima nupjau- ti net galvos dalį, o jos prie to wisi neparodo, kad toki pjaus-

mai gimdytų skaudėjimą. Tri- tonams ir salamandroms ga ima nupjauti kojas (jos nupjautos wėl atauga) ir jos wisi to nepatėmy- ja; jeigu, pawekslan, tą atlikti isyky, kada gywnas buwa prie edesio, tai nė pjaunant, nė pa- skui neliauja edgę. Lyg kad nieko ne butų su jų kuno dalimis atsiti- kę.

Ant tų wisiu bandewonių pasi- rėmęs, mokslincius Loeb twirti- na, kad jeigu ne wisi, tai didesnė dalis žemesnių laipsnių gywnų ne jaučia skaudėjimo prie su- kiojimų; jeigu prie perpjowimo tulų kirmėčių perpjautos dalys rai- tosi, ką laikė už ženkli skaudėji- mo, tai isztikro tas ne nuo skaudė- jimo paeina. Pas didesnį dalį že- mesnių gywnų neiszdirdo pa- skirti ant jautimo skaudėjimo organai. Kadangi skaudėjimas yra wien persęrgėjimu, kad ko- kia kuno dalis atsirado pawojuje, o kad tuliams žemesniems susitwė- rimams nužudytos kuno dalys atauga, tai jiems toki persęrgėjimai, kaip augesz- nių laipsnių žwėrimas, ku- rie, jeigu nužudo kokią kuno dalį, tai ant wi- ad, wisi ne reikalin- gi. Tuli wabalai, sliekai, worai, driešai, bėgdami nuo pryzs- bė, jokio reikalo numeta kojas arba kitokią kuno dalį, kurios paskui wėl atauga. Ir pas augesznių laipsnių žwėris pajautimas skau- dėjimo ne isz syk atsirado bet iszsidirdo palengwa, tą pęgimdė reikalas saugoti pawojuje atsir- dusias kuno dalis, kurios nužu- dytas, jau ne atsinaujins, ne atau- ga.

Naunos knygos.

Kun. A. Burbos Prozasiskai rasztai. Naujas persapadindimas. Kasztais kun. A. M. Miluko. She- nauoah, Pa. V. J. Stagaro spaus- tawos. 1900 m.

Pailpę szitoje knigutėje pasakojimai tilpo pirmiaus wisiokuo- se lietuwiszkuose laikrasčiuose. Yra tēp tēp jų geriaus ir silp- niaus isz literatibėjusius nuo su- degusio laivo jurinikais atplaukė ant salos Ascension, kita gi waltis su penkiis jurinikais prapuo- lė. Ant degancio laivo sudėgė jo kapitonas, kuris ne norėjo gel- bėti esi.

Čia patilpę kun. Burbos rasztai yra dar ne wisi, iszleistojas szitos knigos žada surinkti wisiu- saito musų rasztininko rasztas ir iszleisti juos 3 tomuose. Mes isz sawo pusės welyjame skaity- tojus nusipirkti wisiu rasztus to musų tautieciui, o iszleisti pi- nių nesigailės.

Olga Liubowyczulnė. Walde- lis isz gyvenimo nibilistu. Raszt- nys M. Stepanko. Isz maskoliz- kos kalbos werte Stasas Kirwis. Iszleido L. Laukis.

Telpa čia gražus aprazy- mas Siberijos sanlygų, paslėptys maskolizskų urėdinių dabo- janczių politizskos nusidėjėlius ir keliai, kokių nusidėjėliai griebia- si ant pabėgimo isz Siberijos. Aprazytas teipogi gywnimas maskolizskų nibilistu Peterburge, wisi jų stengimais apsisugoti nuo maskolizskos policijos ir bu- dai, kaip patekus į jos rankas, iszsilauosuti. Rasztas szio wėl- kalėlio, M. Stepanko, pats buwo maskolizskų nibilistu, todėl wiską aprazo teisingai, nes tą pats per- leido. Aprazytas tas paduotas skaitytojams f. rmoj gana už- traučios apysakos. Knigutė werta perskaitymo.

Latwiiu apwaiszczio- jimas.

Chicago, Latwiiu Labdarings Draugystė iszskilmingai apwaiszczios sawo at- siuowimui nuo baudziawos diena, ne- dēlio, 9 d. rugsejo, darė Baker's Grove ant 22ros ul. Įengs 15c. nuo ypatos ir prie to kiekwienas gaus du tikietus po 5c. ant iszszgerimo. Wisiu lietuwis, kaip sawo draugbrolius kwiečia at- siankyti ir drauge pasilinkymti. Imkite Metropolitan L. S. W. 48 ave. elevator geleitinkeli, toliau La Grange, 52ros ir 22ros streetkarijus.

Jeigu toje dienoj lytu, tai apwais- cziojimas atsiubis Jusowicziaus saleje, po nr. 651 W. 21 st. Latwiiu Lab. Dr. 14.

APIE TURTY ISDIRBIMĄ.

Paraše Schram.

(Tas.)

X.

Tavoras—darbininko pajega.

Augščiaus išguldyti tyrinėjimai parodė, jog kiekvienas daiktas, prie tulų sanlygų, gali tapti tavoru. Vienok tokiame atsitikime bu- tinai reikalinga, kad valdytojas to daikto ne butų suristas jokia prigulmyste, arba reikia, kad turėtų tiesiog ir galėtų laisvai wartoti tą daiktą, kurį norėtų apmainyti ant kito. Pats daiktas turi butinai turėti kokią nors sunaudojamą werte, turi tarnauti pakakin- mui tulų reikalų, nes kitaip, daiktas wisiškai nenaudingas negali buti apmainytas ant kito naudingo daikto. Dar daugiau, tas daiktas, nors ir naudingas, turi buti valdytojų atlie- kamas, net nereikalingas, nes gi valdytojas nenorės ismainyti tokį daiktą, be kurio ne- galėtų apsieiti.

Dabar visas šitas sanlygas randame vie- name tavoro, kuris yra visur reikalaujamas; yra tai perkama ir parduoama darbo pajega. Vienok laikome per reikalingą butinai atkreipti atydą ant to, kad įvykimni šitų sanlygų, kurios išaukė, kad darbo pajega tapo tavoru, reikėjo ilgo istoriško kelio.

Pakolaik buvo vergystė, negalėjo buti kalbos apie mainus darbo pajegos; tada žmogus, drauge su savo pajega, buvo pardu- damas teip, kaip parduoda galviją, pėrtai po pardavimui vergas pėreidavo į pirkiko sawstį drauge su sawo kaikiu, plaukais, mėsa ir kaulais. Tokiu budu vergas buvo laiko- mas tiktai kaip tavoras, kaip daiktas, kurį mainydavo ant kitų, dėl sunaudojamos jo wertės; žodžiu, jis buvo tik "gywas įrankis", kaip tai labai pataikė pavadinti vergus Aris- totelis, grekų filiozofas. Net ir per baudžia- vą darbininko pajega negalėjo dar paversti į tavorą. Darbininkas, kuris yra priverstas dirbti sawo ponui per wisiu metus, arba per tulą metų dalį, neturi menkiausios tiesos su- wartoti sawo pajegos pagal sawo walią, negali pėrtai apmainyti ją ant užmokescio arba už- laikymo, pagal apskritas tavorų mainų tiesas, negali reikalauti padidinimo mokesčio, bran- genybei istikus šitame baudziawa labai ma- žai kuom skiriasi nuo wėrguvs.

Tiktai tada, kada darbininkas įgyja asabišką laisvę, nelaide, jį jokioj prigul- mystėj nuo kitų žmonių, jisai gali sunaudoti sawo pajegą arba sau, arba parsamdyti ją kitam ant kokio laiko, wienok parsamdytas darbininko pajegos ant ilgo laiko labai su- mazinti asabišką darbininko laisvę, nes il- gainiu laiswas darbininkas tokiu budu galėtų paversti į baudziawininką; todėl wisiu wiespa- tyti isztatymai duoda tiesą laiswiems darbi- ninkams atsisakyti nuo sutarties.

Vienok žinome, jog kiekvienas daiktas gali tapti tavoru tada, jeigu yra naudingas ir jeigu tuom tarpu yra nereikalingas valdy- tojui, pėrtai ir darbininko pajega, kuri dir- ba wisiu produktus gywenimui reikalingus, tiktai tada gali paversti į tavorą, kada tampa jau nereikalinga valdytojui, t. y. tada, kada valdytojas darbo pajegos arba negali jau naudotis iš jos sunaudojamos wertės, arba kitos sunaudojamos wertės, kurias jis gali įgyti per mainus, yra jam reikalingesnės. Darbo pajega, kurioj suprantame sumą wisiu fiziskų ir dvasiskų žmogaus gabumų, reika- lingų sunaudojamos wertėsms daryti, tiktai tada gali padaryti sunaudojamą werte, kada atranda sau medegą, prie kurios ta pajega gali but suwartota. Žmogus pats ne gali su- teikti jai tulą formą, jis gali pritaikyti ją įvairiems siekiams. Tam tikslui wienok jam reikalingi darbo įrankiai, apart to, iki jis dirba sunaudojamas wertes, turi turėti už ti- krintą užlaikymą, maistą, drabužį, gywenimą ir tt. Jeigu pajegos valdytojas wienkart turi medegą, įrankius ir užlaikymą, tai jis nemislys kitam parsamdyti, nes turėdamas tuos daiktus, jaučiasi įstengęs pats dirbti naujas sunaudojamas wertes. Taigi pako- laik valdytojas darbo pajegos wienkart turi ir daiktus produkčiai reikalingus ir jo pa- jega ne gali tapti tavoru.

Atskirimas gi darbo pajegos nuo valdy- mo daiktų produkčiai reikalingų yra tiktai pasekmė dangelio palengwa įvykusių juri- diskų įtaisų, pavyzdžiui imant, privatiškos sawasties, ypač gi žemės sawasties, kuri duoda wisiu žalią medegą, teip gi isztatymų apie pa- laikus (sukcesiją). Šitos juridiskos į- taisos pagamina tokias sanlygas, kurios pri- verčia darbininką parduoti sawo wienintelę sawstį, kurią jis turi, wienintelį tavorą, ko- kį jis gali ismainyti, idant mainais gautų butinai reikalingus gywenimui daiktus, t. y. tos sanlygos priverčia darbininką parduoti sawo darbo pajegą, kaip paprastą tavorą. Jeigu darbininkas ne gali apmainyti sawo ta- voro ant kito ir jeigu wienkart jis neturi daiktų, be kurių negalima gyventi, tai jį laukia badas; badas dangelyje atsitikimų priverčia darbininką padaryti tokį sutartį ant darbo, kuri yra tiesiog priešinga jo asabiškai laiswėi.

Toks dalykų stovis wisiškai nepriguli nuo žmogaus prigimimo, nes pats prigimimas nepaskirstė į wieną pusę aukso ir tavorų valdytojus, į kitą gi darbo pajegos valdytojus; toki dalykų stovį negalėjo pagaminti teipgi ne pamatinės draugijos tiesos, nes žmonių draugija buvo ir tada, kada augščiaus min- tas atskyrimas darbo pajegos nuo daiktų produkčiai reikalingų dar ne buvo įvykęs, taigi tas stovis yra tik wienas iš laipsnių ci-

wilizacijos ugio, per kurį weda kelias į au- gštesnį išsilavinimą, į augštesnę ciwiliwaciją.

Jeigu tad tavoras—darbo pajega gali buti mainomas, tai pirmučiausia kyla kla- ušymas, kaip didelė yra mainoma—wertė darbo pajegos? Dėl šito tavoro, kaip ir dėl kiek- wieno kito, wertės tiesa Markso atrasta, turi didelę swarbą.

Darbo pajegos werte išreiškia visuotinai reikalingas isdirbimui jos darbas. Pakolaik darbo pajega yra mainoma werte, patolaki ji pati iš sawės reiskia tulą daugumą paprasto visuotino darbo. Pati gi darbo pajega ne- yra koks atskyras daiktas, bet tik gywo žmo- gaus ypatybė, gabumas. Todėl isdirbimas darbo pajegos pirmučiausiai reikalauja žmogaus busenos; jeigu žmogus jau yra, tai isdirbimas darbo pajegos priguli nuo užlai- kymo žmogaus galinčio dirbti. Idant gali- ma butų užlaikyti žmogų, butinai reikia duoti jam daiktų gywenimui reikalingų. Tokiu budu užlaikymas darbo pajegos yra wia tiek, ką užlaikymas dirbančio žmogaus, t. y. reiskia tulą daugumą daiktų gywenimui butinai reikalingų. Werte tų daiktų ir padaro tokiu budu werte darbo pajegos. Prie kiekwieno darbo butinai susiwartoja raumens, drisgnės arba nervai ir smegenys, suwurtos dalys jų turi buti papildytos, jeigu norime, kad žmo- gus ir toliaus galėtų dirbti. Tokiu budu daiktų gywenimui reikalingų turi buti tiek, idant darbo pajega, per darbą suwartota, nuolat butų atnaujinama. Bet žmogaus reikalai yra labai wairūs, žiurint pagal kli- matą, gamtos ir visuomenės sawlygas ir krašto ypatybes. Karstose šalyse žmogus pasika- kina lengwesniu drabužiu, menkesne trioba ir menkesniu maistu; priešingai šalyse ar- čiaus šiaurės, užlaikymui žmogaus ir jo svei- kos darbo pajegos reikia šiltesnio drabužio, daugiau ir riebesnio maisto, kuro ir tt. Iš kitos pusės daugumas ir gerumas teip wadi- namų walgomų produktų, žmogaus užlaiky- mui reikalingų, priguli teippat nuo ciwiliwaci- jos laipsnio, ant kurio yra tas kraštas ir jo darbininkai. Klumpės padarytos iš medžio gina koją ne blogiaus, kaip šikšnis apsiavi- mas; senovėje šikšnis apsiawimas wisi ne buvo wartojamas darbininkų; šiadien gi batai tapo daiktu visuotinai reikalingu gywenime. Tokiu budu darbo pajegos werte, prilygina- ma prie kitų tavorų, priguli teipgi nuo isto- riškų ir doriskų prieasčių. Werte darbo pa- jegos atsako wertei tų daiktų, kurie yra bu- tinai reikalingi darbininko gywenimui šioj ar toj šalyje.

Vienok, gaudamas wisiu užlaikymui rei- kalingus daiktus, darbininkas ilgainiu nusto- ja sawo darbo pajegos, jam gi mirus, ta pa- jega teipgi išnyksta. Jeigi darbo pajega wiasdos turi buti parduodama, tai butinai reikalinga yra, kad ji butų papildoma; dar- bininkas, kaip ir wisi kiti gyvi sutwėrimai, turi palikti sawo giminę. Tokiu budu darbo pajegą, išnykusią nuo wartojimo ir mirties, užstoja nauja darbo pajega; daugumas daiktų reikalingų pajegai suwerti, turi buti toks, idant galėtų pakakti ir užlaikymui dar- bininko waių; jų turi užtekti ir tam, idant galima butų tuos waius bent teip išaugini, idant jie galėtų padėti dirbti.

Taigi matome, jog mainoma werte darbo pajegos atsako wertei tulo daugumo daiktų, gywenimui reikalingų, kurių turi užtekti darbininkui, idant jis galėtų išsimaityti, ap- sitaisyti ir tt. pagal tą stovį, kokiama yra jo šalis, ir idant galėtų teipgi užauginti kiek wai- kų, kurie ateityje turi užstoti jo paties darbo pajegą. Jeigu tavoro prekė yra wertės mie- ra tiktai pinigais išreiškta, kuri, pagal siu- lymą ir reikalavimą, kartais gali nupulti, kartais pakilti augščiaus tavorų werte, tai aišku yra, jog prekė tavoro—darbo pajegos, t. y. užmokescis už darbą turi wiasdos buti nors teip didelis, idant darbininkas, prie san- lygų ir stowio sawo krašto, galėtų ismaininti sawę ir sawo šeimyną.

Augščiaus padarytas išguldytas parodo, jog prekė tavoro—darbo pajegos turi taik- tis prie wertės ir mainų tiesų; tas, kaip žinoma musų skaitytojams, yra pasekmė ekono- miskos tiesos užmokescio už darbą. Mai- noma werte darbo pajegos priguli nuo wieso- tinai reikalingo darbo laiko, kuris reikalin- gas yra, idant darbininko užlaikymas butų aprūpintas. Sakysim, kad per metus bus 1800 walandų darbo, o darbo dienų 300, tad kiekwena darbo walandas išeis 6 walandos pa- prasto darbo, prekė gi to mainomos wertės, tų 6 walandų darbo, pinigais išreiškta, tegul bus trys aukšiniai. Šitie skaitliai yra palmti pagal norą; jų didumas nesimaino musų tyri- nėjimė. Vienok tegul bus, kad darbininkas gauna užmokescį už darbą niekadus werte sawo darbo pajegos ir tad per mainus werte ir prekė wisiškai uždengia wieną kitą. Iš pirmo žvilgtėrėjimo šitokis daleidimas išrodys mums newisai teisingas, nes wisi darbininkai žino, kad jų užmokescis už darbą niekadus neatsa- ko wiam rezultatui darbo padarytam; wienok čia neužsimisime darbo waisiais, t. y. darbo pelnu, o atkreipsime atydą ant mainomos darbo wertės. Darbo produktai yra audin- gai pritaikyti sunaudojama darbo werte ir ta sunaudojama werte per mainus paprastai tapna sawasčia tavoro pirkio. Augščiaus paduoti išaiskinimai turi mus pertikrinti, jog darbininkas tolaik negaus prigulindios jam už darbą dalies iš wisiu sumos darbo waisių, pakolaik darbo pajega bus tavoru, pako- laik darbo pajega bus atskirta nuo darbo įrankių; wienkart tampa aišku, jog apwo- gimas darbininko yra pasekmė kapitalistiskos sistemos produkcijs ir jog prie šiadien šan- čių tiesų tavorų ir wertės mainų, tolaik ne- galima bus išnaikinti tai, pakolaik daiktai produkčiai reikalingi, esanti rapkose priva- (Toliaus bus.)

